

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 13 juni 1946 kl. 11 fm.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående avvecklingen av den allmänna omsättningsskatten, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 5 april 1946 dagtecknad proposition, nr 222, vilken hänvisats till särskilt utskott, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden, anhållit om riksdagens yttrande angående den i nämnda protokoll behandlade frågan om avvecklingen av den allmänna omsättningsskatten.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehåft följande i anledning av propositionen väckta motioner, som jämväl hänvisats till utskottet, nämligen

inom *första kammaren*

nr 333 av herr Domö m. fl.,

nr 334 av herr Andersson, Elon, ävensom

inom *andra kammaren*

nr 497 av herr Persson i Landafors m. fl.,

nr 511 av herr Ohlin, samt

nr 512 av herr Skoglund i Doverstorp m. fl.

Utskottet har vidare till behandling förehåft en inom andra kammaren av herr Jansson i Örebro m. fl. väckt motion (nr 338) om avskaffande av den allmänna omsättningsskatten.

Propositionen.

I det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet anför chefen för finansdepartementet till en början följande:

I dagens konselj har från socialdepartementet anmälts förslaget om reformering av folkpensioneringen. Detta förslag är det första bland en rad av reformer på socialpolitikens, undervisningspolitikens och näringspolitikens områden, som för närvarande äro föremål för övertvägande. Deras förverkligande, helt eller i avsevärd omfattning, kommer att utöva ett betydande inflytande på utformningen av budgeten och av finanspolitiken under en

följd av år framåt, liksom ett sådant förverkligande bygger på vissa antaganden om de kommande årens ekonomiska utveckling i vårt land och denna utvecklings inverkan på det statsfinansiella läget. Det är därför påkallat att redan då avgörande om folkpensioneringen skall fattas ha en samlad överblick av de aktuella reformförslagen och söka hållpunkter för omdömet om i vilken utsträckning redan nu beslut synes kunna fattas om deras genomförande. Utrymmet för nya utgifter bestämmes uppenbarligen å ena sidan av omfånget hos de tidigare beslutade utgifter, som antagas även i fortsättningen komma att utgå, å andra sidan av de inkomster som beräknas stå till förfogande. Storleken av statens inkomster beror dels på nationalinkomstens och därmed skatteunderlagets omfattning, dels på höjden av gällande skattesatser. I finansieringsplanen måste alltså även ingå antaganden om beskattningens utveckling. Då omsättningsskattens framtid därvid blir av väsentlig betydelse, har det förefallit lämpligt att knyta finansieringsdiskussionen till ett övervägande av frågan om denna skatteforms fortsatta bestånd.

Härefter lämnas å s. 2—5 i propositionen en redogörelse för den allmänna omsättningsskattens tillkomst och beskaffenhet samt för vad särskilt vid 1942 och 1945 års riksdagar förevarit i fråga om denna skatt m. m. Av redogörelsen framgår att i omsättningsskatt för de förflutna åren influtit följande belopp.

Budgetår	Omsättningsskatt
1940/41	73,9 milj. kronor
1941/42	250,4 » »
1942/43	289,1 » »
1943/44	305,9 » »
1944/45	329,2 » »

Omsättningsskatten för budgetåret 1945/46 har beräknats till 345 milj. kronor, och för nästkommande budgetår har omsättningsskatten i statsverkspropositionen beräknats till 360 milj. kronor.

Departementschefen erinrar härefter om att i särskilda vid statsrådsprotokollet fogade promemorior hade lämnats en redogörelse för arbetet inom den delegation för överläggningar om budgetfrågor, som omnämmts i statsverkspropositionen. I dessa promemorior återfunnes dels vissa beräkningar över möjliga, alternativa utvecklingar av nationalinkomst och statsinkomster under den närmaste femårsperioden, dels också en sammanställning av de förslag till utgiftsökningar som inom olika departement vore föremål för övervägande.

Härefter konstateras att vad som bleve avgörande för hela budgetens storleksordning vore huvudtitlarna IV, V, VIII, IX och XII. En enkel summering av alla de anförda önskemålen gäve för början av 1950-talet en siffra för ökningarna på över 1 500 miljoner kronor. Det vore uppenbart, att endast en mindre del av en sådan utgiftsstegring skulle få rum inom en balanserad budget med nuvarande inkomster och med nu utgående utgifter oförändrade.

Angående resultaten av budgetdelegationens överväganden anföres vidare bland annat följande:

Under antagandet att nu gällande beskattning kvarstode oförändrad med det enda undantaget att krigskonjunkturskatten bortfölla, utan att kompensation söktes i annan skatteform, framräknades i promemorian om statsinkomsternas utveckling en samlad inkomstsumma för året 1951 på 4 046 miljoner kronor enligt det gynnsammare alternativet och 3 686 miljoner kronor enligt det mindre gynnsamma. Bilskattemedlen hade därvid lämnats utanför. Med samma uteslutning uppginge inkomsterna i förslaget till budget för 1946/47 till 3 077 miljoner kronor, eller med rättelse för den »dolda reserven» till något över 3 400 miljoner kronor. Utrymmet för ökade utgifter vid början av 1950-talet skulle sålunda i det gynnsammare fallet stiga till närmare 1 000 miljoner kronor, i det mindre gynnsamma till något över 600 miljoner kronor.

Ramen för nya utgifter bestämdes inte bara av de inkomstökningar, som antoges inträda, utan också av de besparingar på utgiftssidan, som man vågade räkna med. I sistnämnda hänseende hade budgetdelegationen inskränkt sig till att erinra om de utgiftsposter, som i den offentliga diskussionen blivit omnämnda såsom möjliga föremål för en nedskärningsaktion. Detta vore så mycket mera naturligt som de ifrågasatta besparingarna åtminstone delvis berörde utgifter, vid vilkas bedömande delade meningar torde göra sig gällande. Detta syntes i första rummet komma att gälla utgifterna under försvarshuvudtiteln, där å ena sidan besparingar på upp till 400 miljoner kronor ansetts möjliga att överväga, medan å andra sidan den för nästa budgetår på huvudtiteln upptagna summan på 900 miljoner kronor syntes inte tåla någon minskning. Vad de viktigaste av övriga besparingsförslag beträffade, vore de ganska nära knutna dels vid förslagen om nya utgifter, dels vid eventuella skattesänkningar. Så torde ett borttagande av livsmedelsrabatterna böra bedömas i samband med frågorna om barnbidrag och andra former av stöd åt familjerna, och möjligheten att låta kostnaderna för jordbruksregleringarna på IX huvudtiteln till en del ersättas av högre produktpriser hängde samman med utsikterna att motväga en stegring av levnads-kostnaderna genom att ta bort omsättningsskatten. Om de ifrågasatta minskningarna på V huvudtiteln och på avskrivningar med ungefär 100 miljoner kronor ansåges utan vidare genomförbara, skulle man sålunda ha att välja mellan besparingsförslag inom en så bred marginal som från 100 upp till 700 miljoner kronor.

Det vore tydligt att varje minskning av inkomsterna från en nu utgående skatt, som inte uppvägdes av en lika stor ökning av beskattningen i annan form, ledde till en motsvarande minskning av utrymmet för nya utgifter. Ensamt ett borttagande av omsättningsskatten skulle för året 1951 betyda ett inkomstbortfall på 375 å 400 miljoner kronor. Krigskonjunkturskatten vore för 1946/47 beräknad till 100 miljoner kronor, och dess bortfall minskade med samma belopp den omnämnda reserven på 300 å 350 miljoner kronor. En skärpning av förmögenhetsbeskattningen, vare sig i form av årlig förmögenhetsskatt eller av arvsskatt, kunde säkerligen endast medge mycket måttliga sänkningar av skattesatserna på inkomst, såvida man ville undvika nedgång i det samlade beloppet av inkomst- och förmögenhetsskatt. En engångsskatt på förmögenhet kunde överhuvud taget endast spela rollen av stöd för budgeten under några övergångsår.

Hela diskussionen om ett visst utrymme för utgiftsökningar ginge uppenbarligen ut ifrån antagandet, att budgetutgifter av här åsyftad art borde täckas av s. k. verkliga inkomster, alltså inte finansieras av lånemedel. Det vore nödvändigt att ägna problemet om budgetens balansering en närmare uppmärksamhet, innan ståndpunkt kunde tagas till de olika frågor som vore innebärande under kravet på en finansieringsplan.

De allmänna synpunkter som kunde anläggas på frågan om budgetens balansering vore redovisade i den promemoria av envoyén Hammarskjöld som fogats till inkomstberäkningen i årets statsverksproposition.

I frågan om budgetbalanseringen erinrades till en början om att denna fråga skulle bedömas under antagandet att kris och depression inte radikalt ändrade förutsättningarna för omdömet om det samhällsekonomiskt gagneliga. Beräkningarna över utveckling av nationalinkomst och statsinkomster byggde i bägge de antagna fallen på förutsättningen om full sysselsättning. Behov av ökning i statens utgifter för att hålla uppe köpkraften och ta utnyttjade produktivkrafter i bruk ansåges sålunda inte föreligga eller i alla händelser endast föreligga på speciella områden och i begränsad omfattning. Varje ökning av köpkraften i pengar utöver en samtidigt inträdande produktionsökning hade under sådana förhållanden en tendens att rubba den samhällsekonomiska balansen och framkalla prisstegring. En ökning av köpkraften på ett håll, genom att staten gäve ut pengar, borde alltså motvägas av en minskning på ett annat håll — väsentligen genom skatter — såvida inte statsutgiften kunde antagas öka tillgången på varor och tjänster. Detta antoges ske vid investeringar som kallas räntabla. De kunde därför finansieras med lån.

En underbalansering av starkt begränsad omfattning kunde knappast avvisas endast med hänvisning till det teoretiska resonemanget, såvida vissa utgifter ansåges mycket önskvärda och samtidigt en däremot svarande beskattning mötte vägande invändningar. Men ofrånkomligt syntes vara, att riskerna av en underbalansering vore mera näraliggande, ju mera spänt det ekonomiska läget redan förut vore. De ekonomiska förhållanden, som just nu rådde i vårt land, stödde alltså ganska tydligt kravet på att budgeten skulle balanseras.

Av de risker som följde med en relativt långtgående lånefinansiering av löpande utgifter vore det knappast den stigande räntebördan, som krävde särskild uppmärksamhet. Den väsentliga frågan bleve underbalanseringens verkan i ett läge, där riskerna för prisstegring inte kunde förbises. Det vore svårt att här nå fram till ett verkligt hållbart omdöme om verkan av att vissa statsutgifter finansierades genom lån. Framför allt finge man inte lämna ur sikte, att *alla* investeringar, vare sig räntabla eller inte, kunde ha en inflationsverkan, om de överskred ett visst mått.

Detta hade tagit sig uttryck i tankegången att statens budget, inte minst kapitalbudgeten, hade en uppgift som »balansfaktor», d. v. s. den borde utvidgas vid minskad enskild företagsamhet men också inskränkas för att lämna utrymme åt enskilda investeringar. Den inte alltid uttalade förutsättningen vore därvid, att statliga investeringar — åtminstone till en del — borde få stå tillbaka för enskilda. En sådan generell linje vore svår att motivera, när det gällde statens affärsverksamhet, och den kunde inte heller godtagas i fråga om sådan statlig verksamhet, som »indirekt» eller »på längre sikt» vore ägnad att höja folkhushållets effektivitet.

Man ställdes här inför frågan hur en avvägning mellan alla olika slag av

investeringar skulle kunna ske, varvid det allmännas investeringar rimligtvis måste få tävla med de enskildas på fullt jämlik fot. Svaret på denna fråga fölle väsentligen utanför diskussionen om budgetens balansering. Den kunde uppenbarligen inte lösas med förklaringen, att om det allmännas investeringar ansåges så nyttiga, att de borde gå före enskildas, så borde man också kunna ta konsekvensen, att de skulle finansieras med skatter. Invändningarna mot en sådan linje behövde inte formuleras, då det gällde allmänna investeringar av samma slag som det enskilda näringslivets. Men då fråga bleve om indirekt räntabla statsutgifter, för att höja folkhälsa och folkbildning, främja rationalisering av en näringsgren, påskynda vetenskaplig forskning etc., vore det utan tvivel ett stöd vid en besvärlig värdering av inbördes tävlande utgiftsändamål att ställa frågan, om man vore beredd att bekosta utgiften med skattemedel. Lika litet som andra argument tålde detta att pressas till sin yttersta gräns. Men det fyllde sin uppgift som en av viktorna vid den praktiska avvägning av skälen för och emot en underbalansering i ett givet tidsläge.

Vid detta praktiska avgörande kunde man nämligen inte lämna ur sikte, att någorlunda enkla regler vore nödvändiga, om inte riskerna för en rent godtycklig avvägning av utgifternas omfattning skulle inställa sig.

Resultatet av dessa överväganden med hänsyn till budgetpolitiken under nu åsyftade tidsperiod kunde sammanfattas sålunda. Kravet på balans mellan inkomster och utgifter på driftbudgeten borde upprätthållas. Om utgifter av det slag, som kallats indirekt räntabla, lades utanför balansen för finansiering med lånemedel, finge det ske endast i sådana enstaka och begränsade fall, som kunde innefattas under en enkel och därför hållbar regel. Slutligen syntes det inte möta alltför stora betänkligheter att under något eller några övergångsår tillåta begränsade underskott, om grundad anledning funnes att förutsätta en därefter inträdande balans.

Efter den nu refererade redogörelsen för de inom budgetdelegationen gjorda övervägandena anför departementschefen följande:

Från dessa utgångspunkter finner jag det också försvarligt att i följande överväganden om finansieringsplan och utrymme för utgiftsökningar föra in det gynnsammare av de båda alternativ för nationalinkomstens och statsinkomsternas utveckling, som i promemoriorna framlagts. Jag vill erinra om att detta alternativ framräknats från utgångspunkten att 1940-talet skall visa sig ha medfört en produktionsstegring och inkomstökning för hela folket liknande den som ägde rum under 1930-talet. Kriget antages då ha verkat återhållande, men inte på mera utpräglat sätt än den svåra depressionen under 1930-talet. För att ta hänsyn till de faktorer, som kunna anses påverka 1940-talets utveckling i mindre gynnsam riktning, har ökningen i nationalinkomsten förutsatts komma till stånd under en period av 12 år, alltså från 1939 till 1951, medan den period, som ligger till grund för jämförelsen (från 1929 till 1939) endast omfattar 10 år.

I den beräkning av statsinkomsterna, som utgår från en sålunda förutsatt nationalinkomst, och som upptager den förut nämnda summan på 4 046 miljoner kronor år 1951, ha alla nu utgående skatter med undantag för krigskonjunkturskatten antagits fortfarande äga bestånd. Den finansieringsplan som här skall framläggas kan enligt min mening inte utgå från ett sådant antagande. Skälen för en lättnad i den under krigsåren starkt stegrade beskattningen äro tungt vägande i fråga om den största delen av de skatt-

skyldiga. Även när detta krav väges mot önskvärdheten att för vissa ändamål öka statens utgifter, synes det väga så tungt, att det vid en avvägning av budgetpolitiken inte kan skjutas åt sidan. I den mån det kan visa sig förenligt med en godtagbar utformning av det föreliggande reformprogrammet, synes en eftersträvad skattelättnad helst böra ta i sikte inte endast omsättningsskatten utan också inkomstskatten i de inkomstlägen, där den måste anses mest tryckande. En lättnad i konsumtionsbeskattningen synes av praktiska skäl vara knuten vid en fullständig avveckling av den vanliga omsättningsskatten. Försöken att friställa nya varugrupper leda till de välkända svårigheterna vid en lyxbeskattning, och möjligheten att endast sänka skatteprocenten får avvisas, då det antagligen gäve ett visst stöd åt farhågorna, att skattesänkningen inte med säkerhet skulle komma konsumenterna till godo.

Om sålunda omsättningsskatten skulle bortfalla helt, och om en sänkning av inkomstskatten för att ge en märkbar känsla av lättnad säkerligen finge bli så pass betydande, att den minskade statsinkomsterna med minst 100 miljoner kronor, skulle detta tillsammans med ett avskaffande av krigskonjunkturskatten betyda ett bortfall av statsinkomster i jämförelse med budgetförslaget 1946/47 på inemot 600 miljoner kronor. En så kraftig reduktion av inkomstsidan kan enligt min mening inte övervägas. Sänkningen av inkomstskatten och bortfallet av krigskonjunkturskatten böra därför motvägas genom ökade tillskott från andra håll inom den direkta beskattningens ram. Riksdagen har pekat på höjda bidrag från förmögenheter, både i arvsskattens och den särskilda förmögenhetsskattens form, och för bolagsbeskattningens del synes någon höjning av skatteprocenten också kunna övervägas. Innan den pågående utredningen av dessa frågor blivit avslutad, kan ståndpunkt inte tagas till olika föreliggande möjligheter, men det synes i nuvarande sammanhang vara tillräckligt att utgå ifrån, att den eftersträvide lättnaden i inkomstskatten skall i stort sett kompenseras av förut nämnda ökade bidrag. För kalkylerna över statsinkomsterna under de kommande åren skulle detta betyda, att man vid jämförelse med den i promemorian upptagna summan för 1951 finge räkna med ett bortfall ungefär så stort som siffran för omsättningsskatten, alltså 400 miljoner kronor. I stället för de 4 046 miljoner kronor i promemorian skulle vi alltså ha att utgå från 3 650 miljoner kronor.

En omläggning av beskattningen på inkomst och förmögenhet, som beslutas tidigast vid en höstriksdag i år, kan inte träda i kraft förrän från januari 1948, eftersom det nya uppbördssystemet förutsätter att samma skattesatser tillämpas under ett kalenderår, och möjligheten att göra ändringen vid början av budgetåret 1947/48 sålunda bortfaller. Om avvecklingen av omsättningsskatten också förlägges till nyåret 1948, skulle en preliminär beräkning av statsinkomsterna fram till och med budgetåret 1951/52 se ut på följande sätt, varvid den för 1951 antagna inkomsten hänföres till budgetåret 1951/52. Bortsett från omsättningsskatten antages utvecklingen försiggå tämligen likformigt, fastän siffrorna rimligtvis rundats av och den jämförbara siffran för 1946/47 blivit införd.

1946/47	1947/48	1948/49	1949/50	1950/51	1951/52
3 400	3 300	3 250	3 400	3 550	3 650

Med en sålunda antagen inkomstram blir utrymmet för nya utgifter helt beroende av å ena sidan de besparingar man genomför på nuvarande utgif-

ter, å andra sidan avgränsningen mellan utgifter som tillhöra driftbudgeten och de som föras till kapitalbudgeten eller i alla händelser anses kunna falla utanför balansen.

Vad utgiftsminskningar beträffar synes det, såsom redan tidigare blivit nämnt, vara rimligt att i samband med omsättningsskattens bortfall låta en väsentlig del av kostnaderna för jordbruksregleringarna slå igenom i konsumentpriserna. Härvid får naturligtvis uppmärksammas, att en del av dessa kostnader ha karaktär av särskilt stöd åt innehavare av mindre jordbruk, vilket stöd knappast torde kunna ersättas av en prishöjning. Medel finge alltså fortfarande beräknas utgå för vissa socialt betingade stödåtgärder. Vidare bör systemet med barnbidrag, oavsett andra åtgärder till stöd för familjer, medgiva en avveckling av nu utgående livsmedelsrabatter. Utgiftsminskningen kan antagas genomförd från nyåret 1948. Det synes vara försvarligt att vid den här företagna avvägningen låta extra avskrivningar på kapitalförluster bortfalla och att föra åtgärder till arbetsmarknadens reglering utanför balanseringsramen. Det är för nästa budgetår ett ganska blygsamt belopp — mindre än 25 miljoner kronor — som faller under denna sista rubrik, men även vid eventuellt behov av ökat anslag torde samma bedömning kunna motiveras. Tillsammans skulle dessa minskningar på budgetens utgiftssida uppgå till omkring 300 miljoner kronor.

De ifrågasatta minskningarna för försvarshuvudtiteln kunna tills vidare endast bli föremål för relativt godtyckliga antaganden. Att det avgörande, som i denna fråga träffas, blir av väsentlig betydelse för bedömningen av utrymmet för nya utgifter eller — från en annan sida sett — för möjligheten att sänka beskattningen, framgår av följande sammanställning. Den upptar förut beräknade siffror för inkomsterna under femårsperioden jämte de utgiftssiffror som framkomma, om de antagna besparingarna utanför försvarshuvudtiteln genomföres och de i budgeten 1946/47 upptagna siffrorna i övrigt behållas oförändrade.

	46/47	47/48	48/49	49/50	50/51	51/52
Inkomster	3 400	3 300	3 250	3 400	3 550	3 650
Utgifter	3 075	2 875	2 775	2 775	2 775	2 775
Utrymme för nya utgifter		425	475	625	775	875

Något tvång att söka inom denna ram pressa samman de nya utgifterna föreligger emellertid inte. Det har nämligen ansetts möjligt att även i fråga om försvarsutgifterna göra ett antagande som provisoriskt kan läggas till grund för finansieringsplanen. Att i väntan på ett avgörande i fråga om framtida försvarskostnader avstå från en starkt motiverad skattesänkning är en utväg som inte kan förordas. Detta så mycket mindre som avvecklingen av omsättningsskatten är en förutsättning för en del av de beräknade besparingarna och en annan del av dessa bygger på antagandet att en reform av inkomstbeskattningen genomföres, som i samband med införande av barnbidrag avvecklar de nuvarande barnavdragen. Det får antagas att även i detta reformerade skattesystem ingår en viss rörlighet hos skatteskalorna, så att vid växlande behov en ökning eller minskning av den samlade skatteinkomsten på ett enkelt sätt kan åstadkommas. Under sådana förhållanden skulle ett preliminärt antagande av en viss reduktion i försvarsutgifterna vara möjligt. Om den antagna utgiftsminskningen skulle utebli, finge luckan fyllas genom höjd skatteprocent. Blev utgiftsminskningen större än beräknat, öppnades möjlighet för ytterligare skattesänkning eller

för en vidgad utgiftsram. Om man vid ett sådant preliminärt antagande räknar med försvarskostnader som i alla händelser inte överstiga 700 miljoner kronor, innebär detta en minskning gentemot utgifterna 1946/47 på omkring 250 miljoner kronor.

Den förut införda framställningen av »utgiftsutrymmet» får då följande ändrade utseende. Försvarsutgifterna antagas nedgå med 100 miljoner under två övergångsår, därefter 250 miljoner.

	46/47	47/48	48/49	49/50	50/51	51/52
Inkomster	3 400	3 300	3 250	3 400	3 550	3 650
Utgifter	3 075	2 775	2 675	2 525	2 525	2 525
Utrymme för ökade utgifter		525	575	875	1 025	1 125

Det är av siffrorna omedelbart klart, att inte alla de förut hopsummerade utgifterna kunna få plats inom en budget som förutsätter uppnådd balans vid ingången till 1950-talet. Nu bör det emellertid erinras, att med den innebörd i kravet på budgetbalans, som här tidigare utvecklats, ingen avgörande invändning kan riktas mot utvägen att låta vissa klart begränsade utgifter av »indirekt räntabel» karaktär föras utanför balansen. Om kostnaderna under IX huvudtiteln som avse kapitalutlägg för jordbrukets rationalisering, samt vissa stora utgifter av engångskaraktär för skolväsendet och den vetenskapliga forskningen behandlas på detta sätt, synes därav inte behöva följa avsteg från balanseringsregeln i övrigt. Utgiftsökningen under VIII huvudtiteln torde då kunna reduceras till omkring 150 miljoner. Den begränsning av önskemålen i övrigt som balanseringskravet medför, liksom det högst betydande utrymme för utgiftsökningar som beredes, framgår av följande framtidskalkyl. De automatiska utgiftsökningarna under V huvudtiteln ha upptagits med ett från 10 miljoner till 50 miljoner stigande belopp. Samma antagande har ehuru mera tveksamt gjorts för den upp till 140 miljoner stigande siffran på VIII huvudtiteln. Även dessa utgifter ha till väsentlig del en automatisk karaktär. För IX huvudtiteln beräknas ökade anslag med från 5 till 25 miljoner stigande belopp. En del av dessa utgifter avse vissa kostnader i samband med rationaliseringsverksamheten. Kostnaderna för reglering av löner och pensioner få anses ofrånkomliga. Förslag om reform av folkpensioneringen framlägges samtidigt med finansieringsplanen, och utgifterna för barnbidrag kunna såtillvida anses bundna att de ingå som förutsättning dels i en bebådad skattereform, dels för avvecklingen av livsmedelsrabatter. De nu nämnda delarna av utgiftsprogrammet måste sålunda i första hand tagas med vid bedömande av vad som får plats inom ramen.

Förslagsbudgeterna skulle då se ut så här, med begränsning till »utrymme» och »utgiftsökningar».

	47/48	48/49	49/50	50/51	51/52
Utrymmet	525	575	875	1 025	1 125
Automatisk ökning V huvudtiteln	10	20	30	40	50
Ökningar VIII huvudtiteln	60	80	100	120	140
Ökningar IX huvudtiteln	5	10	15	20	25
Löner och pensioner	100	100	110	110	120
Folkpensioner	200	400	410	420	430
Barnbidrag	100	200	200	200	200
Summa	475	810	865	910	965
Utrymme för ytterligare utgifter.. + 50			+ 10	+ 115	+ 160
eller underskott		— 235			

För utgiftsstegringar utöver de nu angivna skulle sålunda efter ett år med underbalans ett växande utrymme stå till förfogande. Det har inte syntts nödvändigt att redan nu söka ta ståndpunkt till de frågor om avvägning mellan olika önskemål, som därvid kunna uppkomma. Detta så mycket mindre som vid denna senare tidpunkt erfarenheten redan i någon mån bör ha visat, hur grundade våra nu gjorda antaganden varit, och därmed nya hållpunkter kunna ha erhållits för en framtidsbedömning.

Till den sålunda utformade finansieringsplanen finns anledning att foga vissa erinringar om de här berörda budgetfrågornas betydelse för den allmänna ekonomiska politiken. I den mån denna politik i nuvarande läge har till en av sina huvuduppgifter att motverka inflationsartade tendenser och hålla vägen öppen för möjliga prissänkningar med ursprung i lägre kostnader, förutsätter den en budgetpolitik, som inte genom stora underskott på ett farligt sätt ökar den monetära köpkraften. De underskott, om vilka det vid nu förordad budgetpolitik kan bli fråga, äro inte av sådan storleksordning, att de skulle kunna framstå som en fara för stabiliseringspolitiken, såvida inte utvecklingen av nationalinkomsten skulle ställa sig väsentligt mera ogynnsam än här antagits. Men det är å andra sidan självklart, att varje mindre gynnsam utveckling skulle ge stöd åt de tveksamma eller återhållande krafter, som i fråga om en betydande del av utgiftsprogrammet äro mera böjda för att understryka dess karaktär av börda på de produktiva krafterna än dess bidrag till att stärka dem. Det är redan ur denna synpunkt uppenbart ett intresse för varje anhängare av reformprogrammet, att dess samband med och beroende av det ekonomiska livets effektivitet blir klart uppfattat i de vidaste kretsar.

Reformprogrammets och finansieringsplanens sammanhang med frågan om nationalinkomstens utveckling leder sålunda till ett övertvägande av hur det allmänna bäst skall kunna bidra till att de gynnsamma tendenserna få göra sig gällande och de återhållande faktorerna motvägas eller hållas undan. I promemorian om nationalinkomstens utveckling har denna sida av problemet endast antydningssvis blivit berörd, eftersom tvistefrågorna rörande den ekonomiska politiken hållits utanför prognosen. Endast såtillvida göras antaganden av detta slag, att det för den gynnsamma utvecklingen anges såsom en naturlig förutsättning, att goda allmänna betingelser råda för företagsamhet och vinstutveckling. Detta läge har antagits råda vid full sysselsättning. Det finns all anledning att understryka den sålunda framförda synpunkten. Kan den fulla sysselsättningen vidmakthållas, innebär detta en för enskild företagsamhet gynnsam atmosfär oberoende av den omfattning i vilken åtgärder från det allmännas sida befunnits motiverade för att bevara denna sysselsättning eller för att på annat sätt främja en höjning av produktionen.

Vid övertvägande av den ekonomiska politikens riktlinjer och möjligheter kan man emellertid inte stanna härvid. Det ingår i prognosen för nationalinkomstens utveckling en hänvisning till faktorer, som för framtiden kunna föranleda en mindre gynnsam utveckling än den som kännetecknat t. ex. 1930-talet. Det är tre problem som särskilt uppmärksammas. Det ena är utrikeshandeln, det andra befolkningsutvecklingen, det tredje förskjutningen mellan näringsgrenar med olika effektivitet. Frågan är i vilken utsträckning de äro tillgängliga för påverkan genom samhällets egna åtgärder.

Både import och export komma under den tid varom här är fråga att i så stor omfattning vara beroende av valutapolitik, handelsfördrag, utlandslån

och direkt dirigerings från samhällets sida, att diskussionen endast kan gälla vilken art och grad av planmässigt ingripande som kan antagas ge det bästa resultatet.

Storleken av de arbetsföra åldersklasserna är på kortare sikt given, och frågan gäller endast hur arbetskraften tages till vara. I prognosen antages den stagnation i tillväxten, som inträder under 1940-talet, komma att motvägas av den mera fullständiga sysselsättning, om vars möjlighet vi nu ha erfarenhet. Här synes det möjligt att gå ett steg vidare. Det återhållande moment, som kan ha legat i den tidigare utformningen av folkpensioneringen, bör vid dess reformering försvinna. De fastställda pensionsåldrarna för offentlig tjänst hindra inte, att de arbetsföra tillåtas kvarstå i tjänsten eller få arbete efter pensioneringen. Men större uppgifter inställa sig. Trots intrycket av full sysselsättning torde reserver av arbetskraft förefinnas, framför allt på landsbygden, som på grund av bristande rörlighet dragas undan en effektiv produktion. Det är inte lätt och kanske inte alltid önskvärt att leda dessa reserver över till gamla tätorter. Det blir en uppgift att i stället föra ut företagen till landsbygden, att dit förlägga anstalter för yrkesutbildning och att där skapa nya tätorter med ett rikare differentierat ekonomiskt liv.

Ingen skarp gräns kan dragas mellan ofullständigt sysselsatta, mindre effektivt och mera effektivt sysselsatta. Nationalinkomstens stegring har ägt rum inte minst genom förskjutningar till näringsgrenar där arbetskraften frambringar mera än förut. Utan att förneka svårigheterna vid en mätning av arbetskraftens olika effektivitet och av värdet hos de produkter, som sedan summeras i en nationalinkomst, och utan att förbise den spänning mellan olika värderingar, som uppstår då man söker väga fördelen av ökad produktion mot konsumenternas bekvämlighet vid en rikligare utbyggnad av distributionsapparaten, synes det i praktiken föreligga tillräckligt stort utrymme för ett planmässigt arbete i syfte att påskynda förskjutningarna till mera givande, och även bättre betalda, arbeten.

I alla nämnda hänseenden ställas krav på den ekonomiska politiken, som förutsätta dels ingående undersökningar av arbetskraftens fördelning, olika näringsgrenars läge och möjligheter till expansion samt föreliggande investeringsplaner inom enskilda och offentliga företag, dels ett omfattande planläggningsarbete inriktat på att bättre utnyttja naturtillgångar och arbetskraft samt att främja en god lokalisering av företagen, jordbrukets rationalisering, kommunikationsväsendets utbyggnad och den industriella företagsamheten, allt betraktat som delar av en stor uppgift, där landsbygdens frågor inta en framskjuten plats och utvägar sökas att förena intresset av ett livskraftigt jordbruk med behovet av vidgat utrymme för andra näringsgrenar. Att ett samarbete måste komma till stånd mellan enskilda företagare inom olika områden och mellan enskild företagsamhet och det allmänna, om detta program skall leda till praktiska resultat, behöver inte framhållas. Men det är lika klart, att den samordnande uppgiften tillkommer statsmakterna, att arbetet måste tagas upp utan fördomar och inte får hindras av förutfattade meningar om en gång för alla givna gränser för medborgarnas gemensamma företagsamhet. Alla vägar få prövas för att höja produktionen och därigenom lägga en bredare och fastare grund för den enskildes liv och för samhällets.

Departementschefen förordar slutligen en avveckling av den allmänna omsättningsskatten. Denna avveckling syntes lämpligen böra ske från och med den 1 januari 1948. Förslag om upphävande av 1940 års förordning i ämnet syntes böra föreläggas 1947 års riksdag, sedan de med upphävandet sammanhängande detaljfrågorna underkastats ytterligare beredning. Vid den fortsatta beredningen borde bland annat beaktas spörsmålen om man borde bibehålla en särskild beskattning av varor, som nu vore underkastade skärpt omsättningsskatt, och vilka former en dylik beskattning i sådant fall skulle erhålla.

Motionerna.

I de likalydande motionerna I: 333 av herr Domö m. fl. och II: 512 av herr Skoglund i Doverstorp m. fl. understrykes till en början, att motionärerna för sin del anslöte sig till de stora riktlinjerna för det pågående sociala reformprogrammet. De hävdade också, att undervisningsväsendet måste förbättras. Även jordbrukets rationalisering och en ekonomisk utjämning mellan landsbygd och stad tillhörde de problem som måste lösas. För var och en stode det klart, att viktiga uppgifter förelåge också på andra betydelsefulla områden. Samtidigt ville motionärerna betona, att statens åtgärder måste sättas in vid sådan tidpunkt och på ett sådant sätt, att det ekonomiska framåtskridandet icke försvårades. Detta måste fastmera stimuleras, om de många reformerna skulle bli av bestående värde och vila på hållbara samhällsekonomiska grundvalar. Ett hänsynstagande till denna sida av problemet innebure icke någon negativ inställning utan vore tvärtom uttrycket för en fast vilja att nå positiva resultat, som varaktigt kunde lända vårt folk till gagn. Från sådana utgångspunkter ansåge motionärerna, att diskussionen rörande de närmaste årens budgetpolitik i första hand måste taga sikte just på de allmänna ekonomiska förutsättningarna för reformpolitiken samt möjligheterna att påverka utvecklingen i önskvärd riktning.

Motionärerna anföra härefter rörande sin principiella inställning till förevarande spörsmål bland annat följande:

För vår del hävda vi värdet av det fria och förtroendefulla samarbete mellan de offentliga organen och det enskilda näringslivet, som under gångna år framgångsrikt bedrivits. Denna fria samarbetslinje vilja vi även i fortsättningen fullfölja. Men vi motsätta oss bestämt en ekonomisk ordning med vidsträckt statsdirigering av näringslivet. Vi äro övertygade om att de bästa resultaten kunna uppnås i ett system, byggt på decentraliserad ledning och effektiv tävlan mellan skilda företag och företagsformer.

Den olust och otrygghet, som råder inom näringslivet till följd av ovissheten om regeringspolitikens verkliga avsikter i ekonomiskt hänseende, måste undanröjas. Den enskilda företagsamhet, på vilken det främst ankommer att skapa underlaget för fortsatt välståndsstegring och sociala reformer, måste få trygghet att arbeta på de fria betingelser, under vilka den

Motionerna
I: 333 och
II: 512.

är i stånd att effektivast fylla sin uppgift. Därest antagandena om en gynnsam nationalinkomstutveckling under perioden fram till 1951 skola infrias, är det därför nödvändigt att staten nöjer sig med att ange de allmänna förutsättningarna för produktionen och bereder näringslivet största möjliga frihet till självständigt handlande. Det var nämligen under frihet för enskild företagsamhet och under ett väsentligt lägre skattetryck än nu som vårt land kunde tillgodonjuta den allmänna ekonomiska expansion på 1930-talet, vilken man i propositionen velat lägga till grund för framtidsprognoserna.

Omsättningsskatten har i sin nuvarande utformning varit behäftad med allvarliga olägenheter, och önskvärdheten av dess slopande vid lämplig tidpunkt har vid skilda tillfällen understrukits av riksdagen. I anslutning till de allmänna överväganden, på vilka socialprogrammet grundas, kan heller icke förbises, att till stöd för omsättningsskattens upphävande kunna förebringas socialpolitiska motiv. Även vissa penningpolitiska synpunkter kunna anföras härför. Vid en avvägning mellan de skäl, som kunna tala för omsättningsskattens bibehållande ytterligare någon tid respektive för dess avskaffande vid den av finansministern föreslagna tidpunkten, hava vi ansett oss — under ovan angivna förutsättningar — böra förorda den senare linjen.

Av den direkta beskattningen kommer krigskonjunkturskatten att avvecklas inom den närmaste framtiden. — — — — Vad beträffar beskattningen i övrigt är det i samband med frågan rörande omsättningsskattens borttagande värt att lägga märke till den förskjutning som sedan förkrigstiden skett i förhållandet mellan de direkta och de indirekta skatterna. Medan skatterna på inkomst, förmögenhet och rörelse under tiden 1938/39—1945/46 ökats med över 200 procent hava under samma tid övriga skatter, bortsett från automobilskattemedlen, ökats med cirka 160 procent. Ett borttagande av omsättningsskatten skulle under sådana förhållanden synnerligen kraftigt ytterligare rubba den hittills såsom normal ansedda balansen mellan direkt och indirekt beskattning, därest icke samtidigt en motsvarande lättning sker i fråga om den direkta beskattningen.

Såväl omsättningsskatten som värnsskatten och skärpningarna av övriga direkta skatter hava tillkommit under sådana förhållanden, att allmänheten ansett sig kunna betrakta dem såsom övergående, av krigsförhållandena betingade företeelser, vilka skulle avvecklas så snart dessa förhållanden upphört.

Redan på grund av nu nämnda omständigheter är det påkallat att i förevarande sammanhang upptaga till prövning, huruvida och i vad mån även en lättning i det direkta skattetrycket kan komma till stånd. Detta är så mycket nödvändigare, som inkomst- och förmögenhetsskatternas höjd i särskild grad inverka på företagsamheten och sparandet, d. v. s. på framstegstakten i samhällsekonomiskt avseende. Samtidigt måste beaktas, att nu gällande skattesystem fått en sådan utformning, att det motverkar företagsamheten. Det är därför angeläget att sådana omläggningar av detta system genomföras, att det i stället för att hindra stimulerar igångsättandet av nya företag.

Enligt vår uppfattning måste en skattelindring komma till stånd icke endast genom borttagandet av omsättningsskatten utan därjämte genom en för alla medborgare påtaglig sänkning av de direkta skatterna. En sådan sänkning kommer till alldeles övervägande del de små inkomsttagarna och medelklassen till godo.

Därest man, som finansministern förutsätter, på en gång slopar omsättningsskatten, vilken i runt tal ger 350 milj. kr., torde icke utrymme samtidigt kunna beredas för den lika stora sänkning av den direkta beskattningen, som vi anse önskvärd. Till den del ifrågavarande sänkning icke kan förverkligas i samband med omsättningsskattens upphävande bör den därför genomföras successivt under följande budgetår, så att inom en icke alltför lång tidrymd balansen mellan de direkta och indirekta skatterna återställts.

I fråga om de i propositionen gjorda budgetberäkningarna anse motionärerna att en kompletterande utredning borde göras för att få förutsättningarna för en tillfredsställande lösning av barnbidragsfrågan fullt klarlagda. De föredroge liksom beträffande folkpensioneringen även när det gällde barnbidragen en sakligt bättre reform, även om den skulle bli något kostsammare, framför en låt vara något billigare reform, vilken redan vid starten vore behäftad med konstitutiva svagheter. Motionärerna anföra i detta sammanhang vidare:

I propositionen har finansministern utgått ifrån att livsmedelsrabatterna icke skulle behöva bibehållas, sedan bl. a. barnbidragen införts, en uppfattning, till vilken även vi ansluta oss. I avvaktan på den ytterligare utredning beträffande barnbidragen, som är erforderlig och som jämväl måste innefatta spörsmålet om vid vilken tidpunkt de ekonomiska betingelserna kunna antagas föreligga för realiserande av den sakligt bästa lösningen i denna fråga, kunna likväl icke livsmedelsrabatterna utan allvarlig olägenhet borttagas, i vad de beröra barnfamiljerna. Det synes oss därför riktigast, att den besparing, som uppstår genom livsmedelsrabatternas slopande för barnen, användes till barnbidrag åt de mest behövande barnfamiljerna. För detta ändamål borde förslagsvis ett belopp å 25 miljoner kronor ställas till förfogande i staten för senare hälften av budgetåret 1947/48 och 55 miljoner kronor för 1948/49. En lösning efter denna linje synes möjlig som ett provisorium, tills ett utarbetat förslag om bidrag åt barnfamiljerna kan genomföras utan att en väsentlig del av kostnaden härför måste tagas igen på annat sätt av i stort sett samma familjer.

Vad ytterligare angår de av finansministern beräknade besparingarna på driftbudgetens utgiftssida kunna icke ur principiell synpunkt invändningar göras gentemot förslaget om en avlyftning av kostnaderna för jordbruksregleringen, om jordbruket i motsvarande mån erhåller bättre produktpriser. Däremot kunna vi icke instämma i uttalandena rörande försvarets kostnader.

Beträffande försvarskostnadernas beräkning anföres i motionerna bland annat följande:

De sociala reformerna böra icke köpas på bekostnad av den säkerhet som ett starkt försvar dock innebär för rikets oberoende. Det kan vidare knappast vara riktigt att föregripa den pågående försvarsutredningen och bestämma en kostnadsram för de militära utgifterna utan hänsyn till militärpolitiska sakskaäl och överväganden. Slutligen bör det understrykas, att

finansministern själv uppenbarligen räknar med möjligheten att den av honom antagna utgiftsminskningen kommer att utebli, varigenom den uppkomna luckan finge täckas medelst en skärpt direkt beskattning. På så sätt skulle förmånen av de i utsikt ställda skattelättnaderna i väsentlig mån elimineras.

I förslaget till riksstat för 1946/47 hava försvarets kostnader upptagits till sammanlagt 939 miljoner kronor, däri inberäknat 39 miljoner kronor för avskrivningar å kapitalinvesteringar. I denna summa ingå bland annat 30 miljoner kronor för avveckling av beredskapen. Enligt vår uppfattning bjuder försiktigheten att man i nuvarande läge och innan den pågående försvarsutredningen framlagt sina resultat icke räknar med annan minskning på försvarshuvudtiteln än med sistnämnda belopp för avveckling av beredskapen.

I budgetbalanseringsfrågan uttalas i motionerna bland annat att faran med den i propositionen förordade bedömningsmetoden vore att den öppnade mycket stora möjligheter för godtyckliga avgöranden samt att den undan för undan gäve upphov till nya allt större avskrivningsbehov. Under det nuvarande tillståndet med utomordentligt kännbar brist på arbetskraft, knappa varutillgångar på många områden, svårigheter för det internationella varuutbytet samt fortgående lönerörelser vore det nödvändigt att iakttaga den yttersta försiktighet och avhålla sig från åtgärder som kunde utgöra ett stöd för tendenserna till ytterligare penningvärdesförsämring. Motionärerna måste sålunda avvisa förslaget att utan någon objektivt klar och hållbar gränsdragning för en sådan finansieringsmetod grunda en väsentlig del av reformprogrammets genomförande på en underbalansering av budgeten.

I motionerna framläggas härefter vissa beräkningar rörande statsverkets utgifter och inkomster för budgetåren 1947/48 och 1948/49. Angående dessa beräkningar får utskottet hänvisa till s. 10—16 i motionen I: 333.

Beträffande möjligheterna att erhålla lättnad av den direkta beskattningen under nämnda båda budgetår anföres i motionerna följande:

Den minskning av statsinkomsterna, som skulle bli följden av en sänkning av skattesatserna, kan rent tekniskt icke genomföras förrän från den 1 januari 1948. I propositionen har föreslagits en sänkning av inkomstskatten med 100 milj. kronor, vilken finansministern anser böra tagas igen genom en motsvarande höjning från andra håll inom den direkta beskattningens ram. Utifrån vår uppfattning om nödvändigheten av en generell lättnad i den direkta beskattningen, och icke en lättnad i *en* form av de direkta skatterna som återtages genom höjning i andra former av samma skattetyper, måste inkomstsidan sänkas med skattelättnadens hela belopp. Med hänsyn till att, såsom framhålles i propositionen, sänkningen av inkomstskatten bör ge en *märkbar* känsla av lättnad och då våra beräkningar visa, att det är möjligt att inom ramen för en i stort sett balanserad budget för dessa två år genomföra en skattelättnad om 150 milj. kronor för helt år, ha vi räknat med en minskning med detta belopp. Lättnaden i den di-

rekta beskattningen skulle då bli 75 milj. kronor 1947/48 och 150 milj. kronor 1948/49.

Med avseende å tiden efter budgetåret 1948/49 göres i motionerna följande uttalande:

För tiden efter 1 juli 1949 har det synt oss vara förenat med alltför stora vanskligheter att göra detaljerade beräkningar av det slag som ovan framlagts. För att emellertid få en uppfattning om möjligheterna att balansera budgeten åren efter 1948/49 ha vi framräknat utgifterna under de antaganden som ovan gjorts för de olika huvudtitlarna och med hänsynstagande till de automatiska utgiftsstegringar, som anföras i propositionen. Utgiftssummorna skulle då få följande utseende i runda tal (milj. kronor):

1949/50	1950/51	1951/52
3 450	3 495	3 550

Framräknas även inkomsterna enligt ovan gjorda gynnsamma antaganden skulle budgeten bli jämnt balanserad år 1949/50, varefter ett överskott skulle uppkomma med cirka 50 milj. kronor 1950/51 och 100 milj. kronor 1951/52. Under fortfarande enahanda antagande växer detta belopp år efter år så att mot mitten av 1950-talet betydande budgetöverskott skulle stå till statsmakternas förfogande. Detta framväxande överskott bör enligt vår uppfattning disponeras på ett sådant sätt, att det ovan förutsatta direkta skattelättnadsprogrammet om 350 milj. kronor — varav efter minskningen å 150 milj. kronor 1948 skulle återstå 200 milj. kronor — genomföres undan för undan med förslagsvis 50 milj. kronor åt gången samtidigt som de olika socialreformerna successivt förverkligas. Skattelättnadsprogrammets realiserande utgör, som i det föregående understrukits, ett av huvudvillkoren för att vi skola våga räkna med en gynnsam ekonomisk utveckling. Kombinationen av fortlöpande skattelättnader och sociala reformer är jämväl enligt vår mening riktig och naturlig. De sociala reformerna skola främst komma våra gamla, de sjuka och barnen till godo. Den ekonomiska grundvalen för reformerna skola de arbetande människorna skapa genom stegrade produktiva insatser. De som arbeta böra erhålla den uppmuntran och stimulans, som skattelindringarna otvivelaktigt skulle innebära.

Motionerna utmytna i hemställan att riksdagen måtte, med beaktande av i desamma framförda synpunkter och förslag, *dels* uttala sig för omsättningsskattens borttagande, *dels ock*, för främjande av en gynnsam ekonomisk utveckling i vårt land, förorda en successiv allmän sänkning av den direkta beskattningen.

I de likalydande motionerna I: 334 av herr Andersson, Elon, och II: 511 av herr Ohlin uttala resp. motionärer angående de i propositionen gjorda antagandena rörande utvecklingen av nationalinkomsten och statens intäkter bland annat följande.

I proposition nr 222 hemställer Kungl. Maj:t om riksdagens yttrande angående den allmänna omsättningsskattens avveckling. Kungl. Maj:t förordar att skatten avvecklas från den 1/1 1948. Det är ägnat framkalla tillfredsställelse att departementschefen i sitt till propositionen fogade yttrande upp-

Motionerna
I: 334 och
II: 511.

tager detta spörsmål till behandling tillsammans med övriga på statens finanser under de närmaste åren inverkan de frågor. På så sätt erhåller riksdagen i stora drag en föreställning om de inkomster, som under olika antaganden rörande skattesatsernas höjd kunna väntas stå till förfogande för olika ifrågasatta nya utgifter för sociala och andra ändamål. Att en prognos rörande utvecklingen av nationalinkomsten och statens intäkter under de närmaste sex åren endast kan göras med högst betydande osäkerhetsmarginaler är uppenbart. Den kan icke desto mindre ge en viss vägledning rörande de framtida statsfinansiella förutsättningarna för den fortsatta reformpolitiken. — — — Jag vill för min del betona, att ovissheten rörande den kommande ekonomiska utvecklingen och statens framtida resurser gör det ytterst angeläget att statsmakterna icke i förtid binda sig för hela det tänkta utgiftsprogrammet genomförande vid redan nu fixerade tidpunkter, vilket skulle kunna framtvunga betydande och betungande skattehöjningar, ifall den allmänna produktivitetstegringen och skatteintäkternas ökning gå långsammare än beräknat eller avsedda besparingar ej visa sig genomförbara. I stället böra myndigheterna bibehålla sin handlingsfrihet och endast besluta om de olika nya utgifterna steg för steg efter hand som man med en betydande grad av sannolikhet kan bedöma att härför erforderliga resurser skola bli tillgängliga. Detta hindrar ej att redan i en nära framtid en allmän plan för reformpolitiken beslutas rent principiellt, vari ordningsföljden för de mera betydande reformernas genomförande kan preliminärt angivas.

Motionärerna förklara sig härefter vilja i huvudsak begränsa sig till en diskussion av de statsfinansiella förutsättningarna under de båda närmaste budgetåren 1946/47 och 1947/48 med särskild hänsyn till frågan om den allmänna omsättningsskattens avskaffande samt anföra:

Enligt min mening är det högeligen angeläget att denna skatt avvecklas så snart som möjligt. Härför talar framför allt att en lättnad av det nuvarande hårda skattetrycket är starkt motiverad. Krigstidens skattebelastning kan ej accepteras som en naturlig norm för en mera permanent skattepolitik under fredliga förhållanden. Som riksdagen tidigare framhållit, bör — när en skattelättnad blir möjlig — omsättningsskattens avveckling komma i främsta rummet. Denna skatt drabbar relativt tungt de breda lagren av befolkningen, som ha begränsade inkomster och låg skattekraft.

Jag finner det därför motiverat, att omsättningsskatten avvecklas redan den 1 januari 1947 och icke, som Kungl. Maj:t föreslagit, ett år senare. För en tidig avveckling av omsättningsskatten talar framför allt den omständigheten att — som priskontrollnämnden nyligen påpekat — rådande prisstegringstendenser, t. ex. beträffande vissa livsmedel, kunna föra levnadskostnadsindex upp i närheten av den nivå, då en väsentlig lönehöjning automatiskt inträder, vilket i sin tur skulle framkalla en varuprisstegring av svåröverskådlig räckvidd. Avskaffas omsättningsskatten redan vid nästkommande årsskifte, minskas riskerna för en dylik utveckling i hög grad. För skattens upphävande redan vid nästa årsskifte talar dessutom, att prisstopppolitiken troligen ej kan eller bör i sin nuvarande form bibehållas under år 1948 och att priskontrollen vid denna tid kan hava i väsentlig mån begränsats, två omständigheter som torde göra det svårare att garantera att omsättningsskattens borttagande den 1/1 1948 skulle komma den konsume-

rande allmänheten till godo i form av sänkta priser, i fall då alltjämt en betydande varuknapphet föreligger.

Dessa skäl förefalla så betydelsefulla, att de mer än uppväga det skäl, som skulle kunna tala för ett bibehållande av omsättningsskatten under år 1947, nämligen den under detta år sannolikt alltjämt knappa varutillgången, vilket gör det i och för sig önskvärt att konsumenternas varuefterfrågan hållas tillbaka. Man torde emellertid kunna räkna med att varutillgången under år 1947 skall hava något förbättrats i förhållande till innevarande år och att den då skall ha en bestämt stigande tendens. Under sådana omständigheter innebär varumarknadernas läge icke ett så starkt skäl för bibehållande av omsättningsskatten under år 1947 som för dess existens i år.

Motionärerna påpeka att, i fall omsättningsskatten avskaffas redan den 1 januari 1947, statskassan under den följande tolv månadersperioden går förlustig en inkomst på ungefärligen 360 miljoner kronor, varav cirka hälften skulle falla på vart och ett av finansåren 1946/47 och 1947/48. En så stor nettobelastning av budgeten vore emellertid knappast tillräddig. En naturlig utväg att begränsa densamma erbjöde sig genom att fr. o. m. den 1 januari 1947 avskaffa samtliga eller flertalet av de s. k. generella subventionerna. Man kunde räkna med en besparing på cirka 60 å 80 miljoner kronor årligen genom subventionernas reduktion eller avveckling, vilket skulle reducera nettobelastningen till 280 å 300 miljoner kronor, d. v. s. å vardera av nämnda budgetår till högst 150 miljoner kronor.

I motionerna göras härefter vissa reflexioner om möjligheterna att rent bokföringsmässigt balansera budgeten för finansåren 1946/47 och 1947/48. I fråga om dessa reflexioners närmare innebörd får utskottet hänvisa till motionerna.

Beträffande vissa av de i propositionen omförmälda beräknade utgiftsökningarna anföra respektive motionärer:

Jag erinrar om att departementschefen för detta finansår räknar med en höjning av löne- och pensionsutgifterna med cirka 100 miljoner kronor samt med att barnbidragen och de höjda folkpensionerna skulle utgå fr. o. m. den 1/1 1948. Utan att nu taga närmare ställning till de sociala reformerna i övrigt vill jag framhålla att en förbättring av folkpensionerna i huvudsaklig överensstämmelse med propositionen bör ske vid tidigast möjliga tidpunkt, vilket torde vara den 1/1 1948. Jag anser också en förbättring av statstjänstemännens reallöner efter krigsårens nedpressning starkt motiverad och ett samhälleligt stöd åt barnfamiljerna mycket välbehövligt. Likaså är en ökning av anslagen till undervisningsväsendet, vilken i finansplanen uppskattningsvis anges med siffran 60 miljoner kronor, trängande nödvändig. I själva verket finner jag att en av fördelarna med den överblick över olika utgiftsförslag och möjlighet till avvägning dem emellan, som finansplanen möjliggör, är att därigenom trygghet kan skapas för att de viktigaste önskemålen i fråga om undervisningsväsendets utbyggnad och demokratisering ej sättas i efterhand.

I fråga om beräkningen av försvarsutgifterna anföres följande:

Departementschefen räknar för de båda närmaste finansåren efter bud-

getåret 1946/47 med en nedgång av försvarsutgifterna på 100 miljoner kronor om året och därefter med en större reduktion. Denna siffra anser jag att man i nuvarande läge kan använda som en utgångspunkt vid en bedömning av det finansiella läget under budgetåret 1947/48, vilket naturligtvis ej utesluter att en något högre eller lägre siffra senare befinnes motiverad. Rörande försvarsutgifternas storlek fr. o. m. budgetåret 1948/49 anser jag med hänsyn till det pågående arbetet inom försvarskommittén ej lämpligt att för närvarande göra några uttalanden ens preliminärt.

Motionärerna finna det ej erforderligt att i motionerna närmare diskutera spörsmålet om principerna för budgetens balansering och avgränsningen av de utgifter, som lämpligen kunna och böra finansieras med låne-medel. Emellertid anföres i denna fråga:

Att vissa byggnadsarbeten och anslag till rationalisering och forskning kunna fördelas på en följd av år genom att utgifterna belasta kapitalbudgeten och sedan successivt avskrivs är ett tillvägagångssätt som försiktigt använt ej behöver väcka betänkligheter. Det avviker ej väsentligt från för närvarande tillämpade metoder, t. ex. i fråga om offentliga byggnader. Där- emot anser jag icke tillrådligt att öppna vägen för en finansiering med låne-medel av alla de utgifter, som med större eller mindre rätt kunna anses vara i längden »indirekt produktiva».

Frågan om den direkta beskattningens höjd beröres i motionerna på följande sätt:

Jag har i det föregående uteslutande uppehållit mig vid den indirekta beskattningen utan att beröra frågan om de direkta skatternas höjd. Anledningen härtill är att omsättningsskattens avveckling enligt min mening bör stå i främsta rummet när det gäller att lätta skattetrycket. Jag vill emellertid framhålla att en sänkning även av den direkta beskattningen är ytterst angelägen. Med hänsyn till att denna beskattningskonstruktion och avvägning för närvarande ligger under utredning och med beaktande av ovissheten i fråga om det framtida statsfinansiella läget torde det icke vara lämpligt att ifrågasätta någon väsentlig revision av den direkta beskattningen redan från den 1 januari 1947. Såsom finansministern förutsätter lär sänkningen kunna träda i kraft tidigast från och med den 1 januari 1948, eftersom det nya skattesystemet förutsätter oförändrade skatter under kalenderåret.

Under sådana omständigheter anser jag det ej vara lämpligt att redan nu — innan utredningen slutförts — taga ställning varken till frågan rörande omfattningen av den kommande sänkningen av vissa direkta skatter eller till spörsmålet, i hur hög grad inkomstbortfallet kan ersättas genom en justering uppåt av vissa andra skatter, t. ex. den i vårt land relativt låga arvsbeskattningen. I samband med den kommande behandlingen av dessa spörsmål bör även frågan om höjden av socialförsäkringsavgifterna underkastas omprövning. Jag vill emellertid redan nu uttala att enligt min mening en höjning av de skattefria existensminima motsvarande avdragen vid inkomstbeskattningen är motiverad med hänsyn till penningvärdets fall under krigsåren. Därigenom skulle en väsentlig lättnad i skattetrycket åstadkommas för de mindre välsituerade folkgrupperna. Vidare vill jag rent principiellt fastslå att riktlinjen för de närmaste årens skattepolitik ej minst

med hänsyn till näringslivets intressen bör vara en sänkning av inkomstbeskattningen, även om hänsyn till angelägna reformer gör det sannolikt att endast en begränsad reduktion kan genomföras, medan ovissheten rörande inkomstutvecklingen omöjliggör ett fixerande redan nu av ett tidschema för skattepolitiken.

Motionerna utmynna i hemställan att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala sig för att allmän omsättningsskatt icke uttages efter den 31 december 1946.

I motionen II:338 av herr Jansson i Örebro m. fl. anföres bland annat följande:

Motionerna
II: 338 och
497.

Den av 1940 års urtima riksdag beslutade allmänna omsättningsskatten har varit och är fortfarande ytterst impopulär hos folkmajoriteten. Hårdast drabbar den de obemedlade. De som skola leva på statliga eller kommunala understöd få betala denna skatt genom att avstå från en del av livsuppehållets allra viktigaste och oundgängligaste nödtrft. Så är också förhållandet med övriga mindre inkomsttagare och främst då flerbarnsfamiljerna. Omsättningsskatten måste därför betecknas som den mest orättvisa och ur social- och befolkningssynpunkt mest ödesdigra skatteform som nu existerar.

Detta förhållande återspeglar också den stora och allmänna opinion bland olika folkskikt och sammanslutningar, som uttalat sig för skattens avskaffande. Bland dessa märkes landsorganisationen. Pressen och de årligen återkommande motionerna i riksdagen med krav om skattens snara avskaffande äro också ett talande uttryck för oviljan mot denna skatteform.

Den oformliga tekniken för skattens indrivande har också väckt stort missnöje bland näringsidkare och affärsmän. Även om denna skatteindrivning inte medför direkta kostnader för de statliga verken, så blir den däremot för de enskilda medborgarna mycket tidsödande och ekonomiskt betungande.

Motionärerna yrka att riksdagen måtte besluta avskaffa den allmänna omsättningsskatten samt hos Kungl. Maj:t hemställa om sådana direktiv till statens priskontrollnämnd, att verkningarna av skattens slopande genom priskontrollnämndens åtgöranden komma konsumenterna helt till godo.

Motionen II: 497 av herr Persson i Landafors m. fl. hänvisar till motionen II: 338 samt utmynnar i förslag att riksdagen måtte besluta att från och med den 1 januari 1947 upphöra med uttagandet av allmänna omsättningsskatten samt att 1940 års förordning om allmänna omsättningsskatten upphäves.

Utskottet.

Enligt utskottets mening är det av stor betydelse att såsom i förevarande proposition skett ett försök till prognos gjorts rörande den framtida ekonomiska utvecklingen och dennas inverkan å de statsfinansiella förhållandena.

Såsom departementschefen framhållit är det givetvis icke möjligt att i nuvarande ovissa läge göra några mera exakta kalkyler beträffande budgetens utveckling under exempelvis de närmaste fem åren. Det kan härvid endast bli fråga om att ange de utvecklingstendenser, som man synes ha anledning räkna med. Utskottet anser dock även beräkningar av denna art vara av värde som utgångspunkt för överväganden om utformningen av det sociala reformprogrammet och den statliga skattepolitiken.

I propositionen har framhållits den osäkerhet som måste prägla varje beräkning rörande nationalinkomstutvecklingen. Vad departementschefen anfört till stöd för valet av ett gynnsamt utvecklingsalternativ att läggas till grund för beräkningarna rörande den statsfinansiella utvecklingen har emellertid icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet kan sålunda ansluta sig till de i propositionen gjorda antagandena beträffande den allmänna ekonomiska utvecklingen och de kalkyler beträffande statsintäkterna som på basis härav verkställts.

Med utgångspunkt från den beräknade utvecklingen av statsintäkterna har i propositionen behandlats frågan om det finansiella utrymmet för genomförandet under de närmaste åren — även vid ett slopande av omsättningsskatten — av olika sociala reformer, främst den förbättrade folkpensioneringen och införandet av kontanta barnbidrag, ävensom utrymmet för ökade utgifter bland annat för undervisningsväsendet. Härvid har departementschefen ansett nödvändigt att räkna med en väsentlig reduktion av vissa av de nuvarande statsutgifterna, i första hand av kostnaderna för försvaret, för vissa generella subventioner å livsmedel och för livsmedelsrabatter. Till vad departementschefen sålunda framhållit kan utskottet ge sin anslutning. Det är även enligt utskottets mening nödvändigt att söka åvågabringa en nedskärning av utgifterna för nyss angivna ändamål för att skapa möjligheter för ett snabbt genomförande av de viktigaste sociala reformerna jämsides med vissa skattesänkningar.

Utskottet kan också i allt väsentligt ge sin anslutning till de uttalanden som i propositionen göras i fråga om beskattningen. Utskottet finner det alltså riktigt att all den sänkning i beskattningen eftersträvas, som är förenlig med ett genomförande av det i propositionen angivna reformprogrammet. Sedan ramen för utgifterna sålunda blivit uppdragen, beror det tydligen på statsinkomsternas utveckling, hur omfattande sänkningen av skatterna kan bli. Vad krigskonjunkturskatten och omsättningsskatten beträffar, synes enighet råda därom, att de böra avvecklas. Att en sänkning även av inkomstskatten för fysiska personer bör genomföras, har i propositionen uttalats, och utskottet delar denna mening. Men liksom departementschefen finner utskottet det mycket ovisst, huruvida en sådan sänkning i önskvärd omfattning kan komma till stånd, om inte statsinkomsterna ökas genom bidrag från andra och hittills mindre hårt utnyttjade skattekällor. I propositionen hänvisas i detta avseende dels till skatterna på förmögenhet, antin-

gen i form av årlig förmögenhetsskatt eller arvsskatt, dels till bolagsskatten. Utskottet har intet att invända mot den sålunda i propositionen angivna uppfattningen, varvid tydligen förutsättes att den höjda förmögenhetsbeskattningen begränsas till förmögenheter av sådan storleksordning att deras bärkraft är påtaglig.

Utskottet får i detta sammanhang erinra om det av föregående års riksdag gjorda uttalandet om en omprövning av den nuvarande avvägningen mellan inkomst- och förmögenhetsbeskattningen, åsyftande en relativ skärpning av förmögenhetsskatterna. Då denna fråga för närvarande är föremål för behandling inom 1945 års skatteberedning, saknar utskottet anledning att ingå på en närmare behandling av spörsmålet.

Utskottet vill framhålla den osäkerhet, som vidlåder alla beräkningar över de framtida statsinkomsterna och därmed också beräkningarna över utrymmet för sänkning av inkomstskatten. Utskottet har närmast anslutit sig till propositionens antaganden om statsinkomsternas utveckling och alltså utgått ifrån att ingen avsevärd sänkning av inkomstskatten skulle bli möjlig utan ökade intäkter från annat håll. I detta hänseende ge motionerna I: 333 av herr Domö m. fl. och II: 512 av herr Skoglund i Doverstorp m. fl. uttryck åt en annan uppfattning. Statsinkomsterna antagas i motionerna under de närmaste åren bli av en sådan höjd, att inkomstskatten kan sänkas utan att ytterligare tillskott från förmögenheter eller bolag skulle vara behövliga. Utskottet vågar inte grunda sin uppfattning i skattefrågan på dessa antaganden. Detta innebär naturligtvis inte, att denna mycket gynnsamma utveckling anses helt utesluten. Men skulle den utebli, vore därmed också utrymmet borta för den av motionärerna önskade skattesänkningen. De i propositionen och av utskottet förordade bidragen från bolag och förmögenheter synas alltså inte kunna undvaras om en sänkning av inkomstskatten skall anses säkerställd. Om de antaganden, som de nämnda motionärerna lagt till grund för sin finansieringsplan, till slut skulle visa sig överensstämma med den verkliga utvecklingen, betyder det inte att de nämnda skattebidragen skulle bli överflödiga. Enligt utskottets mening vore det riktigt att de åtminstone väsentligen toges i bruk för en ytterligare sänkning av inkomstskatten.

I anslutning till departementschefens uttalanden rörande budgetens balansering vill utskottet framhålla följande. I likhet med departementschefen finner utskottet att en tillfällig underbalansering av begränsad omfattning under något eller några övergångsår bör kunna tillåtas och givetvis även underbalansering under en depression. I propositionen har vidare föreslagits, att vissa utgifter å driftbudgeten skulle kunna läggas utanför balanseringsramen och sålunda få finansieras med lånemedel. Till denna utgiftsgrupp har i propositionen hänförs utgifter för åtgärder för arbetsmarknadens reglering, vissa kostnader avseende kapitalutlägg för jordbrukets rationalisering, samt vissa stora utgifter av engångskaraktär för skolväsendet

och den vetenskapliga forskningen. Departementschefen har understrukt, att »indirekt räntabla» utgifter av angivna slag borde få läggas utanför balansen endast i sådana enstaka och begränsade fall, som kunna innefattas under en enkel och därför hållbar regel. Utskottet, som icke funnit anledning till annan erinran mot vad departementschefen sålunda föreslagit än att normala kostnader för arbetsmarknadens reglering böra läggas inom balanseringsramen, vill framhålla angelägenheten av, att en klar avgränsning vidmakthålles med avseende å vilka utgifter å driftbudgeten, som kunna få lånefinansieras. Enligt utskottets mening böra endast de utgifter å driftbudgeten, som angivits i propositionen, få läggas utanför balanseringskravet samt även med avseende å lämpligheten av en mot dessa svarande underbalansering en prövning ske för varje år med beaktande av den statsfinansiella situationen och det allmänna konjunkturläget. Vid denna prövning är det givetvis nödvändigt, att utgifterna granskas med samma stränghet som gäller för övriga utgifter å driftbudgeten. Enligt utskottets mening bör f. ö. det förhållandet, att en viss underbalansering för finansiering av här ifrågakvarande särskilda utgifter tillåtes, föranleda återhållsamhet vid prövningen av nya utgiftskrav.

I anledning av vad i propositionen anförts rörande förutsättningarna för den antagna gynnsamma utvecklingen av nationalinkomsten får utskottet understryka betydelsen av att landets alla produktiva tillgångar effektivt utnyttjas. Vad särskilt arbetskraften beträffar måste uppmärksamhet ägnas åt frågan, i vilken utsträckning ofullständig sysselsättning kan föreligga inom vissa områden och i vad mån detta hänger samman med olika näringsgrenars växlande behov av arbetskraft. En rationell samordning av intressena torde i detta hänseende kunna uppnås, varvid jordbrukets särskilda förhållanden självklart böra vinna beaktande.

Utskottet har redan i det föregående uttalat sin anslutning till förslaget om den allmänna omsättningsskattens avveckling. Liksom departementschefen anser utskottet att vid den fortsatta beredningen av detta ärende böra beaktas spörsmålen huruvida man bör bibehålla en särskild beskattning av varor, som nu äro underkastade skärpt omsättningsskatt, och vilka former en dylik beskattning i sådant fall skall erhålla.

Beträffande tidpunkten för den allmänna omsättningsskattens avveckling har i de likalydande motionerna I: 334 och II: 511 samt i motionen II: 497 föreslagits att skatten icke skall uttagas efter den 31 december 1946. I motionen II: 338 har föreslagits skattens avskaffande utan att någon exakt tidpunkt därför angivits. Utskottet får i denna fråga anföra följande.

Med hänsyn till önskvärdheten att omsättningsskatten slopas snarast möjligt vill utskottet, trots de betänkligheter ur statsfinansiell synpunkt som äro förbundna härmed, förorda att tidpunkten för omsättningsskattens avveckling fastställes till den 1 juli 1947. Vid sitt ståndpunktstagande har utskottet

tillmätt betydelsen av den prissänkning, som ernås genom skattens borttagande, stor vikt. Enligt utskottets mening innebär sålunda i nuvarande labila prissituation en prissänkning så stora fördelar, att det synes motiverat att taga de statsfinansiella konsekvenserna av ett slopande av omsättningsskatten vid en något tidigare tidpunkt. Utskottet förutsätter härvid i likhet med departementschefen, att reduktion av de generella subventionerna å livsmedel skall äga rum i samband med skattens avveckling och att sålunda i förhållande till de i propositionen gjorda beräkningarna en viss minskning av statsutgifterna för budgetåret 1947/48 skall kunna ske. Utskottet vill slutligen framhålla att, därest förhållandena skulle utveckla sig på sådant sätt att det kan finnas angeläget att omsättningsskatten slopas redan före den 1 juli 1947, frågan därom bör upptagas till omprövning.

Utskottets hemställan.

Med stöd av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen måtte under återopande av vad utskottet här ovan anført till Kungl. Maj:t hemställa om förslag angående den allmänna omsättningsskattens avveckling från och med den 1 juli 1947, vilket förslag jämväl bör avhandla frågan huruvida särskild beskattning av varor, som nu äro underkastade skärpt omsättningsskatt, skall bibehållas;

B. att de i förevarande utlåtande omförmälda av utskottet behandlade motionerna I: 333, I: 334, II: 338, II: 497, II: 511 och II: 512, i den mån de icke blivit besvarade genom vad utskottet ovan under A. hemställt, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 7 juni 1946.

På första särskilda utskottets vägnar:

AXEL STRAND.

Vid ärendets behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar *Strand, Hage, Domö, Sjödahl, Löfvander, Karlsson, Gustaf, Ericsson, Herman*, fru *Sjöström-Bengtsson*, herrar *Nordenson, Anderson, Ivar, Näsgrård* och *Holmbäck*;

från andra kammaren: herrar *Skoglund* i Doverstorp, *Olsson* i Gävle, *Olovson* i Västerås, *Pettersson* i Dahl, *Ohlin*, fru *Alvén*, herrar *Hagberg* i Malmö, *Johansson* i Mysinge, *Andersson* i Eskilstuna, *Brandt, Sundström* i Skövde och *Forsberg*.

Reservationer:

1) av herrar *Löfvander, Näsghrd, Pettersson* i Dahl och *Johansson* i Mysinge, vilka ansett, att utskottets uttalande bort erhålla följande lydelse:

Enligt utskottets mening kan det anses vara värdefullt att såsom skett i förevarande proposition göra ett försök till prognos rörande den framtida ekonomiska utvecklingen i vårt land samt den inverkan denna utveckling kan beräknas erhålla på de statsfinansiella förhållandena. I nuvarande ovissa läge är det givetvis, såsom departementschefen framhållit, omöjligt att upprätta några mera exakta kalkyler rörande budgetens utveckling, exempelvis under de närmaste fem åren. Det kan endast bli fråga om att ange vissa utvecklingstendenser, som synas vara sannolika. Utskottet hyser dock den meningen, att även sådana beräkningar kunna vara värdefulla som utgångspunkt för övertäganden om utformningen av de sociala reformerna och statens skattepolitik.

Utskottet är ense med departementschefen därom, att stor osäkerhet alltid måste präglade varje beräkning av nationalinkomstens utveckling. I den prognos, som redovisas i förevarande proposition, har departementschefen räknat med tre olika alternativ rörande nationalinkomstutvecklingen under de närmaste fem åren. Enligt dessa alternativ beräknas nationalinkomsten öka med resp. 11, 17 och 22 procent under denna tidsrymd. Departementschefen har ansett sig kunna räkna med det gynnsammaste alternativet som sannolikast och följaktligen lagt detta till grund för beräkningen av statsintäkterna. Utskottet vill icke bestrida att inkomstutvecklingen kan komma att gå i denna gynnsamma riktning men kan å andra sidan icke heller bortse från den möjligheten, att den kan komma att förlöpa på ett mindre gynnsamt sätt. De faktorer, som enligt prognosen i första hand ha ansetts vara osäkra, äro utrikeshandeln och befolkningsutvecklingen samt samhällets möjligheter att påverka förskjutningen mellan olika näringsgrenar. Den mest osäkra av dessa faktorer torde vara utrikeshandeln. Professor E. Lundberg framhåller i den av honom författade bilaga A till propositionen att »det är icke alls osannolikt, att förhållandena ute i världen bli sådana, att de icke ge oss möjligheter till så snabbt expanderande utrikeshandel, som det gynnsammaste alternativet förutsätter. Det är i varje fall möjligt, att vår export vid slutet av 1940-talet och början av 1950-talet står inför avsättningssvårigheter eller att hinder föreligga att i erforderlig omfattning importera för landet behöfliga produkter eller att utbytesförhållandet mellan export- och importvaror ter sig relativt ogynnsamt.» Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att bankoutskottet i sitt nyligen avgivna utlåtande nr 51 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för riksbanken från skyldighet att inlösa av

banken utgivna sedlar med guld m. m. understrukit riksbanksfullmäktiges uttalande, att framtidsutsikterna i konjunkturhänseende te sig mer än vanligt ovissa.

Utskottet delar departementschefens uppfattning att alla produktiva tillgångar böra effektivt utnyttjas och arbetskraften disponeras på ett sådant sätt, att full sysselsättning så långt möjligt uppnås samt att samhället kraftigt bör medverka härtill. Om således arbetskraft finnes på en ort, där full sysselsättning för densamma icke kan erhållas, bör det allmänna ingripa för att bereda den dylik sysselsättning på annan ort eller inom annan verksamhet.

Enligt departementschefens mening skulle samhället planmässigt och kraftigt påskynda förskjutningen av arbetskraftens användning till mera givande och bättre betalda arbeten. Departementschefen förmenar att det på landsbygden finns reserver av arbetskraft, som på grund av bristande rörlighet dragas undan en effektiv produktion. Om man följer hans tankegång skulle således arbetskraft i ökad omfattning överföras från landsbygden och jordbruket till andra näringsgrenar. Utskottet kan icke dela denna uppfattning. På landsbygden och särskilt inom jordbruket råder för närvarande stor brist på arbetskraft. Detta framgår tydligt av den omständigheten, att arbetskraft ur stadsbefolkningen måste tagas i anspråk för arbete inom jordbruket och skogsbruket, och att man överväger att göra längre övningsuppehåll än tidigare för de värnpliktiga, som genomgå sin första tjänstgöring. Utskottet ifrågasätter om det inte tvärtom inom städer och samhällen finns arbetskraft, som helt eller delvis är outnyttjad och som borde bättre kunna göra sin insats inom produktionslivet. Utskottet anser det också värt att överväga, om icke en överflyttning till andra yrken av viss inom stadsmannanäringarna sysselsatt arbetskraft är möjlig.

Departementschefens mening med det ovan återgivna uttalandet synes vara den, att de mindre jordbruket i stor utsträckning skola sammanläggas för att därigenom lösgöra arbetskraft för överflyttning till andra näringsområden, förmodligen i första rummet exportindustrien. Utskottet vill för sin del ge uttryck åt allvarliga farhågor gentemot denna tankegång. Om en utveckling av denna art kommer till stånd genom statsmakternas åtgöranden, kan man göra hela vårt folk en stor otjänst. De av utskottet uttalade farhågorna för en stagnation i utrikeshandeln måste i detta sammanhang noga observeras. Om utrikeshandeln skulle komma att stagnera, vilket såsom ovan framhållits icke kan anses osannolikt, torde följden otvivelaktigt bli en omfattande arbetslöshet. Situationen skulle vid en sådan utveckling komma att avsevärt skärpas, ifall arbetskraft i större omfattning överförts från jordbruket till exportindustrien. Enligt utskottets mening bör i stället jordbrukets behov av arbetskraft tillgodoses och överhuvudtaget bör någon ytterligare uttunning av landsbyggdens befolkning icke ske.

Med utgångspunkt från här anförda synpunkter vill utskottet uttala sina betänkligheter mot departementschefens resonemang ifråga om samhällets åtgärder för att påverka förskjutningen av arbetskraft från landsbygden och jordbruket till industrien.

Med utgångspunkt från den beräknade utvecklingen av statsintäkterna har i propositionen behandlats frågan om det finansiella utrymmet för genomförandet under de närmaste åren — även vid ett slopande av omsättningsskatten — av olika sociala reformer, främst förbättringen av folkpensionerna och införandet av kontanta barnbidrag. Härvid har departementschefen ansett det nödvändigt att räkna med en väsentlig reduktion av vissa av de nuvarande statsutgifterna, främst kostnaderna för försvaret och för vissa allmänna subventioner på livsmedel och för livsmedelsrabatter. Utskottet delar departementschefens uppfattning om nödvändigheten av att söka nedbringa utgifterna för angivna ändamål för att bereda möjligheter för ett genomförande av de sociala reformer, som måste anses mest viktiga. Beträffande kostnaderna för försvaret vill utskottet dock framhålla, att dessa måste avvägas med hänsynstagande till det ovissa utrikespolitiska läget. Utskottet delar departementschefens uppfattning, att livsmedelssubventionerna och livsmedelsrabatterna böra få slå igenom i jordbrukspriserna, sedan kontanta barnbidrag införts som ekonomiskt stöd åt de barnrika familjerna.

I fråga om beskattningen kan utskottet i det väsentliga ge sin anslutning till de uttalanden, som göras i propositionen. Utskottet delar således den meningen, att all den sänkning av beskattningen bör eftersträvas, som är möjlig och förenlig med ett genomförande av det i propositionen angivna reformprogrammet. Vad krigskonjunkturskatten och omsättningsskatten beträffar synes enighet råda därom, att de böra avvecklas. Utskottet delar även den i propositionen uttalade meningen, att inkomstskatten för fysiska personer bör sänkas särskilt för mindre inkomsttagare. Utskottet finner det dock i likhet med departementschefen mycket ovisst, huruvida en sådan sänkning i önskvärd omfattning kan komma till stånd, om icke statsinkomsterna ökas genom andra och hittills i mindre omfattning utnyttjade skattekällor. I propositionen har i detta hänseende hänvisats dels till bolagsskatten och dels till skatterna på förmögenhet, såväl i form av årlig förmögenhetsskatt som arvsskatt. Utskottet har i och för sig intet att erinra mot den sålunda i propositionen framförda uppfattningen, men vill dock understryka att förmögenhets- och arvsskatterna ej få bli av sådan storleksordning, att sparviljan och därmed kapitalbildningen försvåras eller sättes ur spel. I detta sammanhang vill utskottet även framhålla, att man bör överväga en skärpt beskattning av större inkomster samt införande av beskattning på lyx- och konstföremål m. m.

Utskottet vill framhålla den osäkerhet, som vidlåder alla beräkningar — — — föranleda återhållsamhet vid prövningen av nya utgiftskrav.

Utskottet har redan i det föregående uttalat sin anslutning till förslaget om den allmänna omsättningsskattens avveckling. Liksom departementschefen — — — (i fortsättningen lika med utskottets uttalande).

2) av herrar *Domö, Ivar Anderson, Nordenson, Skoglund* i Doverstorp och *Hagberg* i Malmö, vilka ansett, att utskottets utlåtande hade bort erhålla följande lydelse:

Med hänsyn till de betydande utgiftsökningar som ifrågasatts för sociala och andra ändamål samt till kraven om lättnader i det av krigsförhållandena betingade hårda skattetrycket är det av värde, att — såsom skett i förevarande proposition — en prognos gjorts rörande den framtida ekonomiska utvecklingen och dennas inverkan på statsfinanserna. Denna utveckling är nämligen avgörande för möjligheterna att tillmötesgå de från skilda håll ställda anspråken.

Departementschefen har byggt sina antaganden i fråga om statsinkomsterna under tiden till och med budgetåret 1951/52 på det gynnsammaste av de alternativ i fråga om nationalinkomstutvecklingen, vilka framlagts i en vid propositionen fogad promemoria. Detta alternativ har lagts till grund också för de siffermässiga beräkningar rörande statsinkomsterna, vilka gjorts i motionerna n:ris I: 333, II: 512, I: 334 och II: 511. Varken departementschefen eller motionärerna ha emellertid uteslutit möjligheten av en mindre gynnsam ekonomisk utveckling eller — såsom saken uttryckts i propositionen — en »försening» i fråga om den gynnsamma utvecklingen. I händelse av en sådan försening synes departementschefen vara beredd att taga risken av en underbalansering av budgeten för att kunna fullfölja utgiftsprogrammet. Denna mening kan utskottet icke biträda. Tvärtom bjuder försiktigheten, att riksdagen inte nu binder sig för så stora nya och bestående utgifter, att en smidig anpassning efter en försenad inkomstutveckling svårligen kan ske utan fortsatt underbalansering av budgeten med vad detta skulle innebära av ökade risker för ytterligare försämring av penningvärdet. Särskilt under nuvarande spända ekonomiska förhållanden och utpräglade högkonjunktur är det angeläget, att balans råder mellan utgifter och inkomster på driftsbudgeten. Utskottet anser det därför icke tillrådligt att såsom i propositionen ifrågasatts betydande driftsutgifter föras utanför balanseringsramen.

Det är av vikt att klart fatta innebörden av en gynnsam inkomstutveckling. Statsinkomsterna kunna visserligen ökas, även om den allmänna ekonomiska situationen blir relativt ogynnsam, nämligen om penningvärdet undergår försämring. Men vad det gäller är att samhällets reala tillgångar för produktion och konsumtion ökas vid bibehållna eller sänkta varupriser. Värdet av de ifrågasatta sociala reformerna är i hög grad beroende härav. Ökningen av exempelvis folkpensionsbeloppen skulle helt eller delvis för-

lora sitt värde genom en fortgående penningvärdeförsämring, för att nu inte tala om vad en sådan skulle betyda för sparmedel, livförsäkringar och andra penningfordringar, vilkas realvärden redan nu starkt reducerats till följd av utvecklingen sedan 1939. Enligt utskottets uppfattning är det således angeläget att den ekonomiska politiken och därvid icke minst skattepolitiken under de närmaste åren får en sådan utformning, att varuproduktionen stimuleras vid priser, som stå i överensstämmelse med kravet på stabilt penningvärde.

Såväl omsättningsskatten som värnskatten och skärpningarna av övriga direkta skatter hava tillkommit under sådana förhållanden, att allmänheten ansett sig kunna betrakta dem såsom övergående, av krigsförhållandena be-
tingade företeelser, vilka skulle avvecklas, så snart dessa förhållanden upphört. Enligt utskottets uppfattning är tiden inne för att taga frågan om lindring av denna beskattning under övervägande.

Önskvärldheten av omsättningsskattens slopande vid lämplig tidpunkt har vid skilda tillfällen understrukits av riksdagen. I anslutning till de allmänna överväganden på vilka socialprogrammet grundas, kan icke heller förbises, att till stöd för omsättningsskattens upphävande kunna förebringas socialpolitiska motiv. Även vissa penningpolitiska synpunkter hava anförts här-
för. Ett borttagande av denna beskattning skulle således medföra en viss sänkning av priserna på de varor, som nu äro skattebelagda, och en motsvarande sänkning av levnadskostnadsindex. Förutsättningen för att dessa beräkningar skola slå in är givetvis, att omsättningsskattens slopande verkligen medför en sänkning av varupriserna i avsedd grad. Ett sådant resultat skulle helt naturligt lättast nås om skattens avveckling skedde i ett läge med ökad varutillgång, varemot det är mera osäkert om det kan ske i en situation som den nu rådande med en kännbar varubrist på flera viktiga områden.

Inom utskottet ha inga delade meningar rått därom, att omsättningsskatten bör avskaffas. I fråga om tidpunkten för denna avveckling ha motsättningarna inskränkt sig därtill att Kungl. Maj:t föreslagit, att detta skall ske med utgången av år 1947, medan motionsvis förordats att skatten skall försvinna vid ingången av samma år.

Enligt utskottets mening kan man ännu vara tveksam om den lämpliga tidpunkten för skattens slopande. Tidpunkten måste väljas både med hänsyn tagen till det statsfinansiella läget, till den penningpolitiska utvecklingen och till varutillgången. Även andra faktorer förtjäna i detta sammanhang beaktande. Att alltför tidigt — utan tillräcklig kännedom om utvecklingen av de förhållanden, som här berörts — fixera ett datum för omsättningsskattens avveckling kan medföra allvarliga olägenheter. Riksdagen har möjligheter att senare, instundande höst och nästkommande vår, definitivt taga ställning till frågan, och då med en bättre kännedom om alla de omständigheter, som kunna inverka på avgörandet. Med hänsyn till vad som ovan an-

förts anser utskottet att omsättningsskattens avveckling bör äga rum då föreliggande förhållanden göra det möjligt och lämpligt, dock senast vid den tidpunkt, som av Kungl. Maj:t föreslagits.

Enligt utskottets uppfattning är det påkallat att i förevarande sammanhang pröva, huruvida och i vad mån även en lättnad i det direkta skattestrycket kan komma till stånd. Detta är så mycket nödvändigare, som inkomst- och förmögenhetsskatternas höjd i särskild grad inverka på företagsamheten och sparandet, d. v. s. på produktivitet och framstegstakt i samhällsekoniskt avseende. En minskning av de direkta skatterna är säkerligen en viktig betingelse för att hög och effektiv sysselsättning skall kunna upprätthållas och den ekonomiska utvecklingen få ett gynnsamt förlopp. I den mån en sådan minskning inte omedelbart kan förverkligas i erforderlig utsträckning, bör den ske successivt under ett antal år. Utskottet kan således inte biträda tanken att en sänkning av inkomstskatten för fysiska personer inom vissa inkomsttagargrupper skulle på sätt i propositionen diskuteras, kompenseras genom ökning av andra direkta skatter. I stället bör en för alla medborgare påtaglig sänkning av de direkta skatterna komma till stånd. En sådan sänkning skulle till alldeles övervägande del komma de små inkomsttagarna och medelklassen till godo. Beträffande bolagsbeskattningen förtjänar i detta sammanhang beaktas, att en skärpning kan verka produktionshämmande och leda till en höjning av varupriserna.

Vad angår de ifrågasatta besparingarna å driftsbudgetens utgiftssida, ansluter sig utskottet till departementschefens förslag om avlyftning av kostnaderna för jordbruksregleringen. Däremot anser utskottet på grund av de i motionerna I: 333 och II: 512 utvecklade skälen, till vilka utskottet ansluter sig, att någon större minskning på försvarshuvudtiteln i nuvarande läge och under pågående utredning knappast är möjlig att räkna med. Det skulle vara oklokt att föregripa försvarsutredningen och bestämma en kostnadsram för de militära utgifterna, om vilken man icke vet, huruvida den tillgodoser kraven på nödvändig militär beredskap.

I propositionen har departementschefen utgått ifrån att de allmänna livsmedelsrabatterna icke skulle behöva bibehållas, sedan bl. a. ett system för allmänna barnbidrag blivit infört. Denna uppfattning delas av utskottet. Emellertid kunna uppenbarligen olika meningar göra sig gällande i fråga om nu föreliggande förslag till allmänna barnbidrag bland annat med hänsyn till de försämringar för många barnfamiljer vilka skulle vara förenade med barnavdragens borttagande vid skattetaxeringen. Därför anser utskottet, att riksdagen icke nu bör binda sig vid detta förslag utan avvakta de resultat vartill den vidare utredningen i ärendet kan komma. Den besparing, som livsmedelsrabatternas slopande innebär, bör under tiden användas till provisoriska barnbidrag åt behövande barnfamiljer.

Utskottets hemställan.

Utskottet får alltså hemställa,

A. att riksdagen måtte under återopande av vad utskottet här ovan anfört till Kungl. Maj:t hemställa om förslag angående den allmänna omsättningsskattens avskaffande vid den tidpunkt, som på grund av föreliggande omständigheter är lämplig, dock senast vid utgången av 1947,

B. att riksdagen uttalar sig för en successiv allmän sänkning av den direkta beskattningen för främjande av en gynnsam ekonomisk utveckling i vårt land,

C. att de i förevarande utlåtande omförmälda, av utskottet behandlade motionerna, i den mån de icke blivit besvarade genom vad utskottet ovan under A och B hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

3) av herrar *Holmbäck* och *Ohlin*, som ansett att utskottets utlåtande bort hava följande lydelse.

Enligt utskottets mening — — — statliga skattepolitiken.

I propositionen har framhållits — — — anledning till erinran.

Utskottet kan sålunda ansluta sig till de i propositionen gjorda antagandena beträffande den allmänna ekonomiska utvecklingen. Vad åter den sannolika utvecklingen av statsintäkterna beträffar, vill utskottet framhålla att genom övergång till skatt vid källan på grundval av årets inkomst komma skatteinbetalningarna under finansåret 1947/48 att undergå en ökning utöver den som framkallas av en stigande nationalinkomst och därmed följande stegring av skatteunderlaget. Det finns därför som i motionerna I: 334 och II: 511 påpekas, anledning räkna med ett gynnsammare inkomstutfall än finansministern gjort. Detsamma gäller i viss mån för de närmast följande budgetåren. — Även en annan omständighet kan komma att höja statsintäkterna utöver vad finansministern antagit. Den beräkning av avkastningen av inkomstskatten från fysiska personer, som utförts inom finansdepartementet i samband med den s. k. finansdelegationens arbete, vilar på antagandet att den högst väsentliga utjämning av inkomstfördelningen som ägt rum under krigsåren, skall i ganska snabb takt fortsätta under de närmaste åren. Det är ingalunda säkert att så blir förhållandet, då en del faktorer verka i motsatt riktning, t. ex. eftersläpningen i fråga om kompensation för levnadskostnadsstegringen åt högre inkomsttagare i enskild och allmän tjänst. Man bör därför tills vidare ej utesluta möjligheten av att inkomstfördelningen i mindre grad än i beräkningarna antagits ytterligare utjämnas under de närmaste åren, i vilket fall statsintäkterna om några år skulle komma att ligga åtskilliga tiotal miljoner kronor högre än

finansministern räknat med. Den samlade effekten av dessa båda korrekitioner av hans kalkyl skulle sålunda bli betydande. — Härtill kommer att skäl ej saknas att räkna med möjligheten av en starkare stegring av det beskattningsbara beloppet vid en viss antagen stegring av nationalinkomsten. Utskottet vill emellertid icke förorda att man för närvarande utgår från högre siffror men anser att denna fråga bör ägnas förnyad och ingående uppmärksamhet nästkommande år. Detsamma gäller inkomsterna från statens kapitalfonder och av tullmedel, beträffande vilka i motionen I: 333 vissa skäl anförts för deras upptagande med ett högre belopp än finansministern gjort. Att detta är motiverat finner ett visst stöd i den uppräknig av dessa poster som finansministern själv gjort i prop. 306. På dessa grunder finner utskottet motiverat att man tills vidare i fråga om statsinkomsterna för finansåret 1947/48 räknar med en ej oväsentligt större inkomstökning i jämförelse med 1946/47 än finansministern gjort. Vad de därpå följande åren beträffar är sannolikheten av en ganska betydande höjning av inkomstsiffrorna så pass stor, att man tills vidare bör avvakta utvecklingen under det närmaste året och en därefter möjlig säkrare bedömning, innan man med hänvisning till finansplanens uppskattningar t. ex. motiverar skattehöjningar eller underlåter skattesänkningar. I ett sådant ställningstagande ligger uppenbarligen icke någon större optimism i fråga om prognosen rörande nationalinkomstens utveckling än den som kommer till uttryck i prop. 222.

För att erhålla tillräckligt utrymme för ökade utgifter för sociala ändamål, förbättring av undervisningsväsendet m. m. är det, som finansministern framhåller, nödvändigt att genomföra en väsentlig reduktion av vissa statsutgifter t. ex. av kostnaderna för vissa generella subventioner och livsmedelsrabatter. En reduktion även av försvarsutgifterna är motiverad, vilken vi i likhet med vad i prop. 222 och motionerna I: 334 och II: 511 angives, uppskattat till 100 miljoner kronor för budgetåret 1947/48. Vad försvarsutgifterna längre fram beträffar, torde det vara lämpligt att taga ställning till dem först sedan pågående utredningar slutförts, vilket torde kunna ske i början av år 1947, då även en säkrare grund för beräkning av statsinkomsterna under år 1948/49 och åren därefter torde föreligga.

Uppenbarligen blir det främst beroende på den ännu ovissa utvecklingen av statsinkomsterna hur stor den önskvärda reduktionen av beskattningen kan bli utan att ett fullföljande av den sociala reformpolitiken sättes i fara. Vi ansluta oss till tanken på att, sedan beslut fattats om bättre folkpensioner, frågan om införande av kontanta barnbidrag efter av befolkningsutredningen uppdragna riktlinjer upptages till behandling och att dylika bidrag införas från den 1 januari 1948. Vi framhålla även i anslutning till prop. 222 att väsentliga summor böra reserveras för en utbyggnad av undervisningsväsendet. Övriga sociala reformer av mer kostnadskrävande art få anses vara mindre trängande än en reformering av folkpensionerna och införande av barnbidrag. Till förstnämnda reformer får ställning tagas senare med led-

ning av den kommande statsfinansiella utvecklingen och möjligheterna att skapa övriga förutsättningar för deras genomförande.

Vad skattesänkningarna beträffar anser utskottet, som i motionerna I: 334 och II: 511 föreslagits, angeläget att omsättningsskatten avvecklas redan den 1 januari 1947. Därigenom skulle risken för en sådan höjning av levnadskostnaderna under år 1947, att en automatisk lönestegring och därmed en allmän prisstegring inträder, väsentligt minskas. Ett avskaffande av omsättningsskatten redan vid nästkommande årsskifte är alltså att betrakta som ett viktigt försvarsmedel i kampen mot inflationen. En avveckling först den 1 januari 1948 eller den 1 juli 1947 medför ej denna fördel. Det synes icke praktiskt att tills vidare sikta på en avveckling per den 1 juli 1947 och sedan avvakta prisutvecklingen under de närmaste månaderna, innan man tager ställning till frågan om ett tidigare avskaffande. Det blir nämligen då med all sannolikhet i verkligheten omöjligt att åstadkomma detta nämnvärt före den 1 juli 1947.

Det är möjligt att omsättningsskattens avveckling redan vid årsskiftet kommer att medföra ett *bokföringsmässigt* underskott i budgeten under året 1946/47. En betydande stegring av avskrivningen av nya kapitalinvesteringar med 40,3 miljoner kronor har nämligen ansetts nödvändig, vilket är huvudorsaken till att finansministern i prop. 306 föreslår en beskärning av anslaget till avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster med 52,9 miljoner kronor. Han ansluter sig alltså nu till den i motionerna I: 334 och II: 511 uttalade åsikten att sistnämnda anslag i statsverkspropositionen var onödigt högt upptaget. Endast en mindre ytterligare beskärning av detta anslag synes vara tillräddlig.

En minskning av statens inkomster från omsättningsskatten under 1946/47 med cirka 130 miljoner kronor bleve sannolikt följd av dess avveckling vid årsskiftet — i det att skatten kan beräknas på grund av en viss eftersläpning inbringa cirka 220 miljoner kronor. Denna nedgång torde endast till en mindre del uppvägas av en besparing i fråga om de generella subventionerna med 30 à 40 miljoner kronor under tiden januari—juni 1947. Om riksdagen i överensstämmelse med bevillningsutskottets förslag beslutar en viss förändring av bestämmelserna rörande krigskonjunkturbeskattning av rederier torde någon större uppräknings av denna skatts avkastning icke vara motiverad. Följaktligen torde ett formellt budgetunderskott på bortåt ett hundratal miljoner kronor uppkomma. Ett dylikt underskott kan emellertid ej anses som ett vägande skäl mot att avskaffa skatten vid årsskiftet. På grund av den skattetekniska omläggningen i samband med övergången till skatt vid källan inflyta nämligen i direkta skatter detta år 3 à 400 miljoner kronor mindre än normalt. Om budgeten i alla fall företer ett underskott, som är blott en mindre del av denna tillfälliga nedgång, torde den få betecknas som mycket stark. Det kan anföras att en sådan rent formell sak som en inbetalning till statskassan av de för löntagare må-

nadsvis genomförda skatteavdragen och av skatten å inkomst från icke löntagare *varje månad* i stället för varannan månad, som riksdagen i fjol beslöt, skulle ha ökat statsinkomsterna under budgetåret 1946/47 med mer än 100 miljoner kronor. Ingen torde vilja hävda att frågan om vilka skattesänkningar, som svenska staten har råd till, rimligen kan vara beroende av sådana rent formella saker.

En väsentlig sänkning av inkomstbeskattningen för fysiska personer bör enligt utskottets mening genomföras fr. o. m. den 1 januari 1948. Frågan om dess omfattning synes böra upptagas till beslut under våren 1947, men utskottet anser att en reduktion för det stora flertalet skattebetalare — för familjer gällande inkomster upp till cirka 15 000 å 20 000 kronor — med sammanlagt väsentligt mer än de 150 miljoner kronor, som föreslagits i motionerna I: 333 och II: 512, bör eftersträvas. Det blir till våren 1947 möjligt att bättre än nu bedöma, vilken ändring av andra slag av direkt beskattning som eventuellt kan ifrågakomma. Utskottet hänvisar till det ovan rörande möjligheterna av en gynnsam utveckling av statsintäkterna anförda. Med hänsyn till dessa möjligheter saknas tills vidare anledning att överväga den av finansministern i prop. 222 ifrågasatta höjningen av beskattningen å arv, förmögenhet eller bolagsinkomster. Utskottet vill redan nu framhålla att tvärtom en sänkning av beskattningen å mindre förmögenheter är önskvärd.

I anslutning till departementschefens — — — hållbar regel. Utskottet som icke funnit anledning till annan erinran mot vad departementschefen föreslagit, än att normala kostnader för arbetsmarknadens reglering synas böra föras inom balanseringsramen, vill framhålla önskvärdheten av att grunderna för en klar avgränsning mellan de två lagen av utgifter preciseras och att densamma sedan icke rubbas utan konsekvent vidmakthålles. Enligt utskottets mening bör — — — böra vinna beaktande.

Med stöd av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen med bifall till motionerna I: 334 och II: 511 måtte under återopande av vad utskottet här ovan anført till Kungl. Maj:t hemställa om förslag angående den allmänna omsättningskattens avveckling fr. o. m. den 1 januari 1947, vilket förslag — — — skall bibehållas;

B. att — — — motionerna I: 333, II: 338, II: 497 och II: 512, i den mån — — — åtgärd.